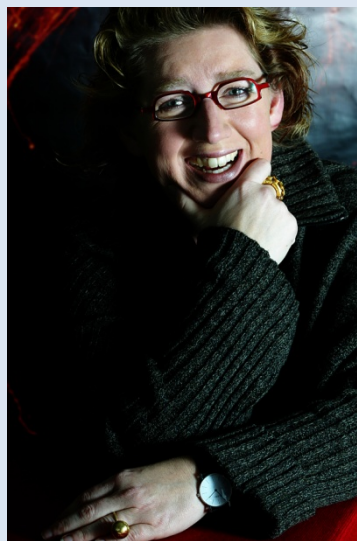

At styrke videndeling på tværs

Charlotte Sahl-Madsen

Videnskabsminister

Videnskabsministeren mødtes i november måned med redaktionen af Læring og Medier Nr. 6, Simon Heilesen, Helle Meldgaard og Uwe Wollin.

Foto: Lene Esthave

Hvordan kan man fra politisk hold motivere universiteterne til at gøre mere for at udvikle de ansattes IT-kompetencer?

Jeg synes faktisk ikke, det er den store udfordring, fordi jeg oplever, at universitetsledelserne er motiverede ... For lige at samle op på de dialoger, jeg har haft med universiteterne: Årsagen til at jeg både i august lavede konferencen om IT i undervisningen og her i oktober har haft en konference om undervisningskvalitet er, at jeg simpelthen tror, at vi skal være gode til, at de ting følges ad¹. Nu generaliserer jeg groft, men altså for forståelsens skyld: det lyder jo til, at der har siddet nogle IT-ildsjæle rundt omkring, som gerne vil introducere nye metoder og værktøjer på universiteterne. Hvis ikke de har drøftet lidt med pædagogerne og didaktikerne, om hvordan det er, vi gør det her, så sker det, der er sket nogle steder, at der bliver investeret i isenkram, der står ubrugt hen. Og det dilemma tror jeg alle universitetsledelser har erkendt og er enige i. Vi skal simpelthen have det IT-teknologiske og det didaktiske til at gå mere hånd i hånd.

Vi drøftede faktisk på et tidspunkt, om vi skulle have de to konferencer smeltet sammen, men blev enige om, at det gav mening at lytte til nogle gode eksempler på IT i undervisningen og så bagefter tage drøftelsen om undervisningskvalitet. Jeg synes, det er en meget naturlig følge af, at der er en stor erkendelse i universitetsledelserne om, at man ikke må glemme undervisningskvaliteten. Det er nok også en naturlig konsekvens af, at vi har talt rigtig meget om forskning de seneste år og måske knapt så meget om undervisning. Det, at tage fat på undervisningskvaliteten igen, skal jo ikke betyde, at vi nedprioriterer andet, men at vi skal mestre at holde begge dele på det højst tænkelige niveau. Især når vi har, hvad der er ret unikt og meget efterstræbelsesværdigt for Danmark, at have den forskningsbaserede undervisning. Når jeg møder mine EU-kolleger og andre internationale ministerkolleger, så er de meget interesserede i, hvordan vi får de ting til at fungere. Så jeg synes, det er meget naturligt, at man har IT-kompetencerne og de didaktiske fagligheder til at spille mere sammen. Det bliver jo drøftet meget på universiteterne, og det er også et af de emner, jeg har drøftet.

Jeg har jo lige været rundt på alle otte universiteter med et program, hvor jeg dels har haft nogle spørgsmål og refleksioner, jeg gerne ville dele med ledelsen, og dels har fået nogle eksempler på blandt andet IT i undervisningen rundt om på universiteterne. Og jeg kan se, at universiteterne er godt i gang. Jeg har også haft nogle meget inspirerende debatter med de studerende og medarbejderne. Og når jeg ser projekter om IT i undervisningen køre rundt omkring, så er der jo nogle steder, hvor der måske er lidt begyndervanskeligheder, men hvor der er stor interesse for at komme i gang – og der er jo ligesom første skridt. Så er der andre

steder, hvor man er meget længere fremme. Og der synes jeg, vi har en udfordring i at få delt erfaringer på tværs.

Det gælder IT i undervisningssituationen ... der så jeg ude på DTU et meget overbevisende projekt om undervisning i matematik, hvor man virkelig havde arbejdet på det med udgangspunkt i de studerendes forudsætninger og fået lavet noget fantastisk undervisningsmateriale. Jeg må jeg sige, at det var imponerende. To eller tre steder så jeg "klikkere" anvendt i undervisningen. Nogle steder er der måske lidt fascination af, at man nu har noget digitalt at starte ud fra. Andre steder var det nok mere integreret og tænkt ind. Men det rummer nogle muligheder, og jeg synes, det viser nogle universiteter, som gerne vil.

Tilsvarende har vi jo selv sat gang i et projekt om digitale eksaminer, Det er et led i, at jeg egentlig ikke ser IT udelukkende i undervisningssituationen, men ser, at vi simpelthen skal have digitaliseret universiteterne. Og det er jo en noget større historie, vi har beskrevet i 'Digitale veje til vækst'². Der har vi prøvet at indikere, at tingene tydeligvis kan integreres endnu mere, men også understreget behovet for, at der bliver videndelt.

Så undervisning, forskning, formidling skal ses som en helhed. Det ene kan ikke gå uden det andet?

Overhovedet ikke. Vi har haft nogle interessante diskussioner med forskellige forskere her på det seneste, og når jeg bruger udtrykket forskningsbaseret undervisning, så siger de, ja – måske skal vi begynde at tale om undervisningsbaseret forskning? Men det er i hvert fald anerkendelse af integrationen af de faglige spil.

Men er der konkrete tanker om, hvordan man kan underbygge forskning og udvikling af det her mere? For nogle år siden var der afsat nogle puljer til det.

Ja, og de projekter er jo ikke færdige alle sammen, så det kører sådan set endnu. Jeg mener, det er midten af 2011, vi evaluerer og får kigget på resultaterne. Det vil være det naturlige tidspunkt at overveje, om der er noget, vi skal forsætte, eller om der er noget, vi skal gøre anderledes. Men inden den evaluering har vi sagt, at vi gerne vil være med til at facilitere et nationalt netværk, så vi sikrer, at der bliver videndeling på tværs. Det har været rigtig dejligt at høre, at det er universiteterne yderst interesserede i. Så jeg tror, der kommer til at ske stor læring, inspiration og vidensudveksling.

Men når der i øjeblikket er stigende konkurrence mellem universiteterne, kunne man jo så spørge om, hvordan kan vi forene det med, at vi nu skal samarbejde om nogle kerneområder - fordi det er jo et konkurrenceparameter mellem universiteterne.

Jamen, det skal man skal da! Man skal nuancere det, at der er konkurrence mellem universiteterne lidt mere, end vi gør. Det er fint, at universiteterne konkurrerer om at tiltrække de bedste undervisningskræfter, lave de mest interessante uddannelser, tiltrække de studerende. Men jeg synes, det er ærgerligt, hvis de ikke arbejder sammen om for eksempel at hjemtage forskningsmidler internationalt; går sammen og udnytter hinandens forskellige kompetencer til nogle af de større forskningsindsatser herhjemme. Og også kigger på, hvordan man for eksempel inden for IT i undervisningen kan lave noget erfaringsudveksling.

Der har været eksperimenteret lidt rundt omkring med eksamensformer – altså at dele viden om det. Som når SDU lader de studerende eksaminere på en café, for at prøve at lade dem formidle til et publikum, der ikke nødvendigvis har indsigt. Eller omkring optagelse og optagelsessamtaler, altså en hel masse forskellige områder af universitetets virke, hvor enkelte universiteter har prøvet sig frem. Og jeg håber da, de er villige til at stille den viden til rådighed for hinanden.

Det tror jeg sagtens, man kan gøre, samtidigt med at man kan bevare den særegenhed, som jeg håber, at de otte meget forskellige universiteter vil opretholde. For hvis ikke vi dyrker den forskellighed – jamen så er vi nødt til at stille spørgsmålstejn ved, om vi skal have otte universiteter til fem millioner mennesker, ikke også? Så vi vil gøre alt, hvad vi kan, for at man kan dyrke forskelligheden. Men det betyder ikke, at jeg ikke synes, at man kan mestre at arbejde sammen, fx om projekter. Og jeg havde nær sagt især om projekter som IT i undervisningen. Fordi det her er også en investering i forskellige systemer.

Nu nævnte du jo det internationale samarbejde. Vi har jo tænkt lidt over, at dekanen på Københavns Universitet erklærede, at vi nu skal vi at nedlægge alle de små fag. Og det kunne jo give anledning til at spørge: Kunne man lave noget på internationalt plan eller på et EU-plan for nogle af disse småfag?

Nu har jeg jo lært, at det at fremsætte en overvejelse eller en hensigtserklæring ikke altid det samme, som at tingene så også sker. Man kan jo også komme med udtalelser, der tilsigter mere politiske reaktioner. Jeg vil sige, at vi nedlægger ikke små fag, hvis jeg lige skal runde den. Vi vil gerne lave en plan for, og det er universiteterne jo allerede i gang med, at de helt små fag for at kunne opretholde bare noget der minder om kritisk masse ikke behøver at findes på alle universiteter. Men at vi kunne sige, at det foregår i hvert fald ét sted. Og det skal man adskille fra den diskussion, der er om sprogfag, som er en helt anden drøftelse. Der er alle de små fag,

hvor vi yder et ekstraordinært tilskud og må sige fremadrettet, jamen det må samles et sted, og så må finde ud af, hvor hænger det logisk sammen.

Kan man så ikke udvikle det med e-læring?

Jamen det tror jeg sagtens, man kan, og det tror jeg også allerede er i gang, efter hvad jeg kan se på et af de projekter, vi støtter fra puljen.

Når vi får netværket, skal det også være internationalt rettet, fx mod EU-ansøgninger, mod fælles samarbejde inden for Europa?

I første omgang har det nationalt fokus. Men jeg synes da, det er helt naturligt, at man kigger på, når man har fået det til at fungere; hvordan kan vi arbejde sammen internationalt. Men jeg vil sige, jeg ved også de enkelte universiteter har nogle internationale samarbejdsprojekter allerede. Så det går jeg da også ud fra, man tager med i drøftelsen i det nationale netværk.

Jeg vil også lige sige om det nordiske, at vi havde nordisk ministermøde i mandags her i København. Der havde vi hele e-science drøftelsen, for der kører jo en del projekter i Nordisk Råds regi. Og det er mit indtryk, at det er der både stor interesse og efterspørgsel på. Så det virker som om, det var pænt fremdrift.

Hvad med strategiske alliancer med erhvervslivet?

Dem kan vi da næsten ikke få nok af. Jeg ved, at der både er forlag og IT-udbydere, der gerne vil være med til at udvikle e-læring. Og jeg synes, der er stor gensidig inspiration at hente, så det kan jeg da kun opfordre universiteterne til.

Kan man gøre mere end at opfordre dem?

Parallelt med de drøftelser jeg har med dem om undervisningens kvalitet og IT i undervisningen, med mere. Der vil jeg jo meget gerne give universiteterne yderligere frihed. Det sidder vi og arbejder med i den revision af universitetsloven, vi har gang i. Det betyder, at universiteterne fx i universitetsloven får tilkendegivet, hvad det er, bestyrelsen skal sikre i vedtægterne. Det er noget om medarbejderindflydelse, noget om forskningsfrihed, om studenterindflydelse, Der er en helt masse ting, hvor vi vil have universiteterne til at beskrive, hvordan vil de sikre det. Men det beder vi dem om at gøre i deres vedtægter og ikke i universitetsloven, og det er en måde at sige på, at vi nærmest kan lave en check-liste i loven, og så kan det enkelte universitet finde sin måde at gøre det på i dets vedtægter.

Det er egentlig en måde at understøtte, at vi kan opretholde den forskellighed, der er på universiteterne. Så jeg vil ikke komme med alt for detaljerede krav til universiteterne. I dag har vi nogle udviklingskontrakter.

Jeg har set en med 48 målepunkter... Altså der hvor jeg kommer fra, der ville man sige, at hvis ikke nogen kan præcisere, hvad de fem vigtigste er – er vi så egentlig klar over, hvad det er, vi går efter? Derfor vil jeg fremadrettet lave nogle overordnede strategiske mål. Og det er klart, at nogle af dem kommer til at handle om undervisningskvalitet. Det er slet ikke formuleret endnu. Og så vil det være op til det enkelte universitet at finde ud af: hvordan er det, vi kan løfte vores undervisningskvalitet? Jeg har svært ved at forestille mig, at der ikke er digitaliseringselementer i det. Men i stedet for at ministeren sidder og dikterer det, så er det altså bedre, at universiteterne finder ud af, hvad der er det rigtige at gøre for at opnå den bedst tænkelige kvalitet.

Så de kan få et puf i den rigtige retning?

Ja, det er jo det lille kærligt mente puf, jeg prøver at give, når jeg laver de her konferencer. Omvendt kan man jo sige: er det egentlig ministeren, der skal lave dem? Og der har jeg valgt at sige, at dem vil jeg gerne lave som et førstegangs inspirations- kickoff, og så må vi finde ud af, om det sker af sig selv, eller det er noget, vi skal holde lidt gang i.

Måske via det nationale netværk?

Fx via det nationale netværk. I har selv oplevet Renate Fruchter på IT-konferencen³. Vi havde hende også med via tele-presence, da vi havde konferencen om undervisningskvalitet. Og hun er jo en af dem, der beredvilligt stiller op og fortæller om erfaringerne med hendes projekter. Jeg synes også, hun meget præcist gik til den på den første konference ved at sige, hvad fordrer det her også af ledelserne. Og det er jo også en vigtig diskussion. Det er klart, at vi lykkes ikke med at implementere mere digitalisering ude på universiteterne, hvis ikke universitetsledelserne også synes, det er vigtigt. Men jeg vil så skynde mig at sige, at det er min fornemmelse, at de synes det.

Hvor meget vil du kunne sige på nuværende tidspunkt om det nationale netværk?

Jamen det er jo i sin spæde start. Så det jeg kan ønske for det, det er, at det bliver et stærkt forum for dels at erfaringsudveksle, og dels hele tiden at prøve at drøfte ambitionsniveauet. Hvad er det egentlig, vi kan? Og der går det jo op for mig, at det ikke nødvendigvis er en diskussion om investering i teknologi, fordi det er faktisk sket en del steder. Så jeg tror, at hovedparten af diskussionen kommer til netop at gå på didaktikken. Hvordan er det, vi får integreret IT kløgtigt? Og for at vende tilbage til dit første spørgsmål, hvad er det for krav, det stiller til underviserne? Der findes sikkert enkelte undervisere, der ikke er helt lige så IT-kompetente som nogle af de studerende, og hvad gør vi ved det?

Jeg synes, det er rigtig vigtigt, at vi får netop dem med også, og her tror jeg virkelig meget på erfaringsudveksling. Det knytter så an til, at vi jo i det hele taget skal kigge på, hvad det er for en forskning, gerne praksisnær forskning, vi har brug for, når det gælder undervisningskvalitet og uddannelseskvalitet. Og der har jeg jo, i min tid før jeg blev minister, arbejdet en del med netop forskning i undervisning og læring. Herhjemme er det en anelse beskæmmende, at vi ikke forsker mere og gør mere for at udbrede resultaterne. Altså, det må vi kunne gøre bedre! Så derfor er jeg meget begejstret for, at vi i globaliseringsaftalen faktisk fik afsat 28 millioner til uddannelsesforskning. Det har vi brug for. Og det har vi også i en sammenhæng med IT.

Er de 28 millioner afsat til alle niveauer fra folkeskole og op, eller gælder det de højere uddannelser?

Det må de faglige eksperter drøfte. Men hovedsigtet er, at vi i første omgang får løftet niveauet i folkeskolen. Men jeg kan også godt høre, at der er en del pædagogisk didaktisk forskning, som ikke nødvendigvis er aldersafhængig.

Vil det kommende netværk få nogen rolle at spille som rådgivende organ for ministerier og myndigheder?

Det er for tidligt at sige det fuldstændigt fast. Men selvfølgelig vil nogle af ministeriets folk følge det og dermed være tæt på, hvad udfordringerne er, så vi kan finde ud af, om vi på nogen måde kan understøtte og supportere det. Men jeg synes, vi skal give det en chance. Lad det komme i gang, og lad os se, hvad der sker. Jeg håber, der bliver store ambitioner og stor erfaringsudveksling. Der er ingen grund til ikke at være forventningsfuld.

Ud over forskning, formidling og undervisning er der også hele det bagvedliggende back bone på det administrative niveau, alt det usynlige. Bliver man ikke også nødt til at interessere sig for forskning og udvikling på det område, hvis man tænker på at effektivisere og skabe transparens i brugeroplevelsen.

Det er min fornemmelse, uden at jeg kan huske alle svarene fra universitetsdirektørerne, at i hvert fald nogle af universitetsdirektørerne har tilkendegivet, at de prøver at arbejde sammen om det, fordi det er en udfordring.

Hvis vi nu kigger fem år frem i tiden, hvad er så de vigtigste teknologisk betingede ændringer i universiteternes organisation og virksomhed, du kunne forestille dig?

Jeg har beskrevet de første anslag i "Digitale veje til vækst". Vi skal simpelthen have det digitale universitet. Det skal være sådan, at når man ansøger, skal man ikke gå på hjemmesiden, udfylde sin ansøgning, printe

<http://forskningsnettet.dk/lom>

den ud og sende den til universiteterne. Det handler om hele kommunikationen mellem den studerende, universitetet og universitetets administrative systemer. Vi bruger altså en del ressourcer på administration på universiteterne. Noget af det skyldes universiteterne. Noget af det skyldes, at man måske også herfra har ønsket at hjælpe universiteterne med nogle vejledninger i, hvordan man skal gøre tingene. Det er ikke sikkert, at det er helt lige så nødvendigt fremadrettet. Så vi er ved at rydde op i en del regler og aftaler om, hvordan der skal administreres. Det forenkler vi kraftigt nu. Det håber jeg kan tage en del af byrden. Men det er også tydeligt, at der er et stort potentiale i, at universiteterne organiserer deres administration optimalt. Det ved jeg, at man kigger på. Vi har faktisk sat mål på, hvor meget vi tror, vi kan effektivisere. Det gjorde vi i forbindelse med genopretningsplanen.

Så er der alt det digitale, der gælder undervisningen. Det er jo rigtig godt, at vi i vores forskningsmiljøer har et imponerende internationalt netværk af meget kvalificerede forskere. Hvis vi nu fx via telepresence i øget omfang kunne lade de studerende følge med i masterclasses, jeg havde nær sagt kloden rundt. Og ja, så må de nogle gange sidde på universiteterne ud på eftermiddagen eller møde lidt tidligere. Men jeg mener, der er nogle muligheder, vi kan udnytte endnu mere ind i undervisningen. Og når det er sagt, så er det jo klart op til universiteterne at finde ud af, hvad der er det rigtige at gøre, for det er dem, der er specialister på det felt.

Så har vi sat projektet om eksaminer i gang ... Jeg blev virkelig rystet, da jeg hørte, at man stadigvæk sad med fem lag gennemslagspapir. Jeg troede simpelthen, at nogen tog gas på mig. Det er slut! Jeg har fået nogle henvendelser om, at det kan være problematisk for nogle enkelte fag. Og det er klart, at man skal tage nogle hensyn ... Men jeg vil sige om bekymringer over forskellige formler, og hvad der ellers skal skrives i hånden – vi har da i hvert fald et erhvervsliv, der kan benytte sig af de her muligheder, så måske skulle universiteterne og erhvervslivet arbejde lidt sammen på den front. Jeg vil i hvert fald ikke acceptere dårlige undskyldninger for, at vi ikke får implementeret de digitale eksamener. Vi har lavet et projekt nu, hvor vi har udvalgt Aarhus Universitet, ikke mindst for at have meget fokus på, hvordan vi kan eliminere snyd og muligheden for det.

Så når du siger 5-års perspektivet. Der ser jeg det gennemdigitaliserede universitet, som ikke nødvendigvis er afhængigt af de fysiske rammer, vi har i dag, men kan arbejde meget mere virtuelt. Derfor har jeg taget drøftelse med universiteterne om at bruge "clouden" i øget omfang. Og har mødt lidt usikkerhed om det samt nogle områder, man simpelthen er utryk ved. Men i stedet for at man sidder og er usikker otte forskellige steder, så har vi valgt at omdanne Videnskabsministeriet til et cloud computing laboratorium sammen med IT-universitetet, og KU til dels, hvor vi prøver at

se, hvad er det er for barrierer, der kan optræde. Hvad kan være løsningen på dem? Hvordan kan vi vejlede om dem? Jamen der har været nogle juridiske bekymringer, men så må vi have fat i nogen, der ved noget om det. Så må vi prøve at løse det én gang for alle, og bagefter kan vi så dele inspiration med de syv andre universiteter. Og sådan vil I se, at jeg gerne vil stille Videnskabsministeriet til rådighed som laboratorium på flere områder.

Vi er også i fuld gang med at digitalisere vores fondsansøgninger. En af de første dage hvor jeg som minister kom over i forsknings- og innovationsstyrelsen ... jeg siger jer, hvad der lå af papirstakke bogstaveligt talt fra gulv til loft. Ud over at det er en ressourcebelastning at skulle sidde og taste det hele ind igen for at få det digitaliseret, så giver det nogle helt andre muligheder, at vi kan få overblik over, hvad det er, vi har, hvad der er interesse for at søge om, hvilke forskningsprojekter der er i gang. Der er så mange muligheder for videndeling og læring ved, at vi får tingene digitaliseret. Selvfølgelig skal vi gøre det med fornuften i behold. Men altså, jeg vil gerne give det, du kaldte en lille kærlig opfordring til, at vi kommer videre.

Det giver så også kræfter til at bruge midlerne på en bedre måde måske end bare at lade dem gå op i administration?

Det håber jeg meget. Det er hensigten. Ressourcerne skal bruges på undervisning og på forskning.

Har du en afsluttende kommentar?

Jeg synes, det her område er fundamentalt. Jeg synes, det er afgørende for, at vi kan få løftet kvaliteten og hele tiden være mere og mere ambitiøse. Det er så vigtigt for Danmark, at vi får uddannet kvalificerede kandidater, og det er klart, at undervisningskvalitet er et afgørende element i det. Hvis vi kan fremme det og fremme videndeling og skabe nogle rigtig inspirerende læringsmiljøer ved hjælp af IT, så synes jeg virkelig, det er værd at gøre en indsats for. Og så er det da kærkomment hvis en af de ekstra gevinster er et øget tværuniversitært samarbejde. Det vil være fint.

Referencer

1. International konference om it og innovative læringsmiljøer, 19-20. august, 2010. Se: <http://www.ubst.dk/uddannelse-og-forskning/international-konference-om-it-innovation-og-lering> og <http://www.ubst.dk/nyheder/konference-som-podcast/>. Debatmøde om undervisningskvalitet, 14. oktober, 2010, se: <http://www.ubst.dk/uddannelse-og-forskning/universiteternes-kvalitetsarbejde/debatmode-om-undervisningskvalitet>.

2. Ministeriet for Videnskab Teknologi og Udvikling. (2010). Digitale veje til vækst - Videnskabsministeriets digitale arbejdsprogram. København: Ministeriet for Videnskab Teknologi og Udvikling. Retrieved 11 december, 2010 from: <http://vtu.dk/publikationer/2010/digitale-veje-til-vaekst/>
3. Fruchter, R. (2010). Global Teamwork. Paper præsenteret ved konferencen "IKT-støttet undervisning og innovative læringsmiljøer på universiteterne". Retrieved 11 december, 2010 from: <http://www.ubst.dk/uddannelse-og-forskning/IKT-stottet-undervisning-og-innovative-laeringsmiljoer-paa-universiteterne/opleg-1/global-teamwork>.